

Tekst 1

Solon en Croesus

1 Αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίας ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον
 2 ἀπῆκετο παρὰ Ἄμασιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. Ἀπικόμενος δὲ
 3 ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιλῆιοισι ὑπὸ τοῦ Κροΐσου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ
 4 τετάρτη, κελεύσαντος Κροΐσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιήγον κατὰ τοὺς
 5 θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. Θεησάμενον δὲ
 6 μιν τὰ πάντα καὶ σκεψάμενον, ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροΐσος τάδε·
 7 “Ἐεῖνε Ἀθηναῖε, παρ’ ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῆκται πολλὸς καὶ σοφίης
 8 εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὥς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν
 9 ἐπελήλυθας· νῦν ὧν ἕμερος ἐπειρέσθαι μοι ἐπῆλθέ σε εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες
 10 ὀλβιώτατον.” Ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπειρώτα,
 11 Σόλων δὲ οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος λέγει· “᾿Ω βασιλεῦ,
 12 Τέλλον Ἀθηναῖον.” Ἀποθωμάσας δὲ Κροΐσος τὸ λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφέως·
 13 “Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον;” Ὁ δὲ εἶπε· “Τέλλω τοῦτο μὲν τῆς
 14 πόλιος εὖ ἠκούσης παῖδες ἦσαν καλοὶ τε κάγαθοί, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα
 15 ἐκγενόμενα καὶ πάντα παραμείναντα, τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἤκοντι, ὥς τὰ παρ’
 16 ἡμῖν, τελευτῆ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο· γενομένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης
 17 πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν Ἐλευσίनि βοηθήσας καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν
 18 πολεμίων ἀπέθανε κάλλιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῆ περ
 19 ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μεγάλως.”
 20 Ὅς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροΐσον εἶπας πολλά τε
 21 καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον μετ’ ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα
 22 γῶν οἴσεσθαι. Ὁ δε εἶπε· “Κλέοβῖν τε καὶ Βίτωνα. Τούτοισι γὰρ εὐοῦσι γένος
 23 Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν καὶ πρὸς τούτῳ ῥώμη σώματος τοιήδε·
 24 ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε λόγος· εὐούσης
 25 ὀρτῆς τῆ Ἥρη τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι
 26 ἐς τὸ ἱρόν, οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὄρῃ· ἐκκλησίῳμενοι δὲ
 27 τῆ ὄρῃ οἱ νενῆναι ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἶλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς
 28 ἀμάξης δὲ σφι ὠχέετο ἡ μήτηρ, σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα
 29 διακομίσαντες ἀπῆκοντο ἐς τὸ ἱρόν. Ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς
 30 πανηγύριος τελευτῆ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο, διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς ὡς
 31 ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες

32 ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην, αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἴων
33 τέκνων ἐκύρησε. Ἡ δὲ μήτηρ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα
34 ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὐχέτο Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι τοῖσι ἐωυτῆς τέκνοισι, οἳ μιν
35 ἐτίμησαν μεγάλως, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. Μετὰ
36 ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχῆθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ
37 ἰρῷ οἱ νεηνῖαι οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφεων
38 εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων.”
39 Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι, Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε·
40 “ ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονία οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν,
41 ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας;” Ὁ δὲ εἶπε· “ ὦ Κροῖσε,
42 ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχώδες ἐπειρωτᾶς
43 ἀνθρωπηῶν πρηγμάτων πέρι. Ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ἰδεῖν τὰ
44 μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν.”

Herodotus, Historiën I 30-32.2

Aantekeningen

- regel 1 ἐκδημέω op reis zijn
regel 11 ὑποθωπεύω vleien
regel 12 ἐπιστρεφέως in gespannen verwachting
regel 13 Κοίη Waarom
regel 17 ὁ ἀστυγείτων buur
ἡ τροπή het doen omkeren
regel 21 τὰ δευτερεῖα de tweede plaats
regel 23 ὕπαιμι aanwezig zijn
regel 24 ἀεθλοφόρος prijswinnaar
regel 26 ἐκκληῖω noodzaken
regel 27 ἡ ζεύγλη juk
regel 29 διακομίζω vervoeren
regel 30 ἡ πανήγυρις het verzamelde volk
regel 36 κατακοιμάομαι gaan slapen
regel 39 τὰ δευτερεῖα de tweede plaats
regel 40 ἀπορρίπτω verwerpen
regel 42 ταραχώδης verwarrend

Tekst 2

De voorbereidingen voor de slag bij Marathon

1 Na de overweldiging van Eretria voeren de Perzen na een oponthoud van enkele
2 dagen naar Attica; zij veroorzaakten daar grote onrust en waren overtuigd dat zij
3 de Atheners hetzelfde lot zouden doen ondergaan als de Eretriërs. Nu was
4 Marathon een bij uitstek geschikt punt in Attica voor het optreden der ruitery en
5 vlak bij Eretria; daarop maakte Hippias, de zoon van Pisistratus, de Perzen
6 opmerkzaam.

7 Zodra de Atheners dit vernamen, trokken ook zij naar Marathon om de vijand het
8 hoofd te bieden. Tien veldheren voerden hen aan.

9 (...).

10 Καὶ πρῶτα μὲν ἑόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην
11 κήρυκα Φιλιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμην τε καὶ τοῦτο
12 μελετῶντα· τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φιλιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ
13 τὸ Παρθένιον ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. Βῶσαντα δὲ τὸ οὔνομα τοῦ
14 Φιλιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι, δι' ὅ τι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν
15 ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἑόντος εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ πολλαχῆ γενομένου σφι ἤδη
16 χρηστοῦ, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσομένου. Καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφι εὖ
17 τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα ἰδρύσαντο ὑπὸ τῆ ἀκροπόλι Πανδὸς
18 ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησί τε ἑπετείοισι καὶ λαμπάδι
19 ἰλάσκονται.

20 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φιλιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν
21 Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτη, ἀπικόμενος δὲ
22 ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· “ Ὡ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι
23 βοηθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλησι δουλοσύνη
24 περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἐρέτριά τε ἠνδραπόδιστα
25 καὶ πόλι λογίμω ἢ Ἑλλάς γέγονε ἀσθενεστέρα.” Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα
26 ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἔαδε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ
27 παραυτίκα ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου
28 τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρους ἑόντος τοῦ
29 κύκλου.

30 Οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰπίης ὁ
31 Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν τοιήνδε·
32 ἐδόκεε ὁ Ἰπίης τῆ μητρὶ τῆ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι. Συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ

33 ὄνειρου κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν τελευτήσῃ ἐν τῇ
34 ἔωτοῦ γηραιός. Ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος
35 τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων,
36 καλεομένην δὲ Αἰγίλιν, τοῦτο δὲ καταγομένης ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας
37 ὄρμιζε οὗτος, ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. Καὶ οἱ ταῦτα
38 διέποντι ἐπήλθε παρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἶα δὲ οἱ πρεσβυτέρω
39 ἔοντι τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσειόντο. Τούτων ὦν ἓνα ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας·
40 ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ ἐποιέετο σπουδὴν πολλὴν ἐξευρεῖν. Ὡς δὲ
41 οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδών, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· “ Ἡ γῆ ἦδε
42 οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὀκόσον δὲ τί μοι
43 μέρος μετῆν, ὁ ὀδών μετέχει.”

Herodotus, Historiën VI 102-103.1 + VI 105-107

Aantekeningen

regel 11	ὁ ἡμεροδρόμης renbode
regel 18	ἐπέτειος jaarlijks
regel 21	δευτεραῖος op de tweede dag
regel 28	εἵνατος negende
regel 30	ἡ πανσέληνος volle maan
regel 32	συνευνάομαι + dat. slapen met
regel 33	ἀνασώζομαι voor zich herwinnen
regel 38	διέπω verrichten
	πτάρνυμαι, aor. ἔπταρων niezen
regel 38 en 39	βήσσω, aor. ἔβηξα hoesten
regel 41	ἀναστενάζω luid weklagen
	ὁ παραστάτης metgezel

Tekst 3

De Minyers (οἱ Μινύαι) waren uit hun gebied verdreven en gastvrij opgenomen door de Spartanen. Zij trouwden zelfs met Spartaanse vrouwen. De onderstaande tekst beschrijft wat er daarna in Sparta gebeurde.

- 1 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε
 2 βασιληίης μεταιτέοντες καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὄσια. Τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι
 3 ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτείνειν, συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. Κτείνουσι
 4 δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι νυκτός, μετ' ἡμέρην δὲ οὐδένα. Ἐπεὶ ὦν
 5 ἔμελλον σφεας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, ἐοῦσαι
 6 ἀσταί τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτητέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρκτήν καὶ
 7 ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἐωυτῆς ἀνδρί. Οἱ δὲ σφεας παρήκαν, οὐδένα δόλον
 8 δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. Αἱ δὲ ἐπέιτε ἐσηλθον, ποιέουσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν
 9 εἶχον ἐσθήτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. Οἱ δὲ
 10 Μινύαι ἐνδύντες τὴν γυναικίην ἐσθήτα ἄτε γυναῖκες ἐξήισαν ἕξω, ἐκφυγόντες
 11 δὲ τρόπῳ τοιούτῳ ἴζοντο αὐτίς ἐς τὸ Τηύγετον.

Herodotus, Historiën IV 146

Aantekeningen

- regel 1 **διεξέρχομαι** verlopen
ἐξυβρίζω zich brutaal gedragen
- regel 2 **μεταιτέω + gen.** deel willen hebben aan
- regel 3 **σφεας** hen
ἡ ἐρκτή gevangenis
- regel 3-4 **Κτείνουσι t/m οὐδένα** Wanneer de Spartanen gevangenen doden, doen ze dat 's nachts en nooit overdag.
- regel 5 **σφεας** hen
καταχρήομαι doden
- regel 6 **ἡ ἀστή** echte Spartaanse
ἡ ἐρκτή gevangenis
- regel 7 **σφεας** hen
παρήκαν 3e persoon meervoud aoristus van παρήμι naar binnen laten gaan
- regel 8-9 **πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθήτα** Lees **πᾶσαν ἐσθήτα, τὴν εἶχον**
- regel 10 **ἄτε** als
ἐξήισαν 3e persoon meervoud imperfectum van ἕξιμι naar buiten gaan
- regel 11 **τὸ Τηύγετον** de Taygetus (gebergte in de buurt van Sparta waar de Minyers al eerder hun toevlucht hadden gezocht)